

Mitt emellan Stora torget och S:t Lars

Nytt hus inom Boklådan 2

L2011:4081

Kv Boklådan 2

Linköpings stad och kommun

Östergötlands län

Roger Lundgren

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet/kvarter	Boklådan 2
Socken/stad	Linköping
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämning	RAÄ Linköping 153:1 (L2011:4081)
Koordinater (N/E)	6474660, 536400 - 6474650, 536420
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH2000
Mätteknik	-
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Länsstyrelsens dnr	431-14344-2020
Länsstyrelsens handläggare	Tom Carlsson
ÖM dnr	292/20
ÖM projektnr	001621
KMR uppdragsnummer	202001359
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Vasaparkens Fastighets AB
Projektledare	Roger Lundgren
Biträdande projektledare	-
Personal	-
Rapportansvarig	Roger Lundgren
Fältarbetstid	2020-10-02 – 10-05
Totalt undersöktes	1 schakt om ca 10 löpmeter
Fynd	Nej
Foto	Ja
Analyser	-
Grafik	Roger Lundgren
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.
Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.
Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Mitt emellan Stora torget och S:t Lars

Nytt hus inom Boklådan 2

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Antikvarisk bakgrund	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat	4
Fjärrvärmeschakt 2020	4
Husgrund 2022	8
Referenser	9
 Bilaga 1. Ortofoton	 10

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

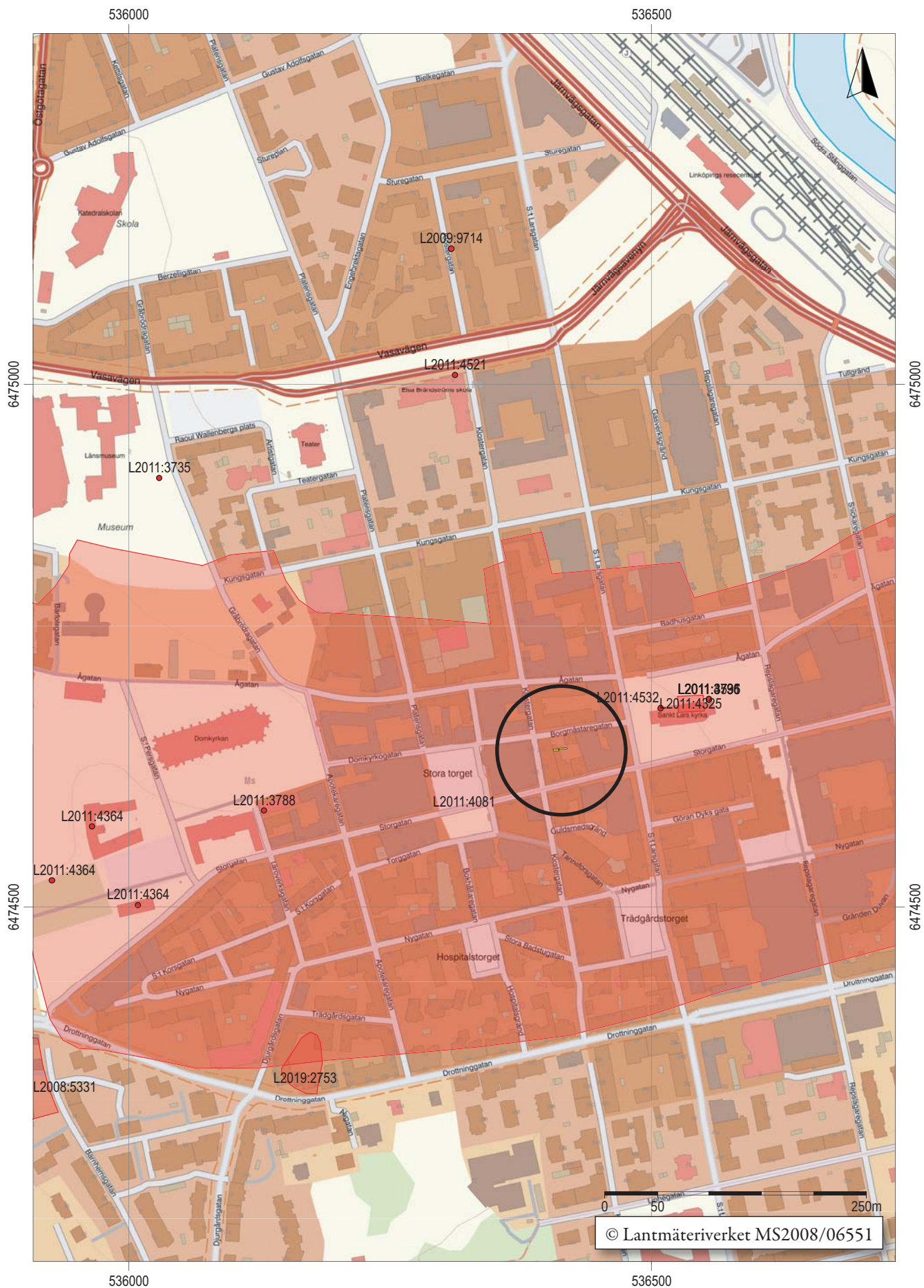
Sammanfattning

Östergötlands museum utförde under hösten 2020 en arkeologisk schaktningsövervakning inom kv Boklådan, Linköping stad och kommun, Östergötland.

Undersökningen genomfördes med anledning av ett flervåningshus skulle uppföras på platsen och att viss urschaktning för grunden därmed behövde göras. I ett schakt inne på gården påträffades ett modernare raseringslager liggandes ovanpå ett äldre, men sannolikt omrört, kulturlager.

Roger Lundgren
antikvarie





Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5000.

Inledning

Hösten 2020 utförde Östergötlands museum en arkeologisk schaktningsövervakning i kv Boklådan, Linköpings och kommun, Östergötland. Undersökningen genomfördes med anledning av att en flervåningsbyggnad omfattande sex lägenheter samt en butikslokal i gatuplan skulle uppföras på platsen. Schaktningsarbete skulle därför komma att ske inom Linköpings medeltida stadslager L2011:4081 (RAÄ-nr Linköping 153:1). Undersökningen utfördes efter beslut av Länsstyrelsen Östergötland. Arbetet beställdes av Länsstyrelsen Östergötland och för de uppkomna kostnaderna stod Vasaparkens Fastighets AB. Ansvarig för undersökningen var antikvarie Roger Lundgren, vilken även svarar för denna rapport.

Antikvarisk bakgrund

Undersökningsområdet i kv Boklådan 2 utgörs av en mindre innergård/parkering som är belägen på södra sidan av nuvarande Borgmästaregatan ungefär halvvägs mellan S:t Larskyrkan och Stora torget. Förbindelsemässigt är Borgmästaregatans förhållande till S:t Larskyrkan och Stora torget (samt i västlig förlängning även till Domkyrkan och Linköpings Slott) ett relativt modernt påfund vilket kan ses i det historiska kartmaterialet där det framgår att de öst-västliga stråken i staden fördelat sig på Ågatan och Storgatan. Även om det på exempelvis 1696 års stadskarta finns en väg österut från torget så slutar den i tomtmark ungefär vid det aktuella undersökningsområdet. Det är inte orimligt att anta att detta på något sätt har att göra med att det flacka området kring torget här börjar slänta ner mot nästa flacka avsats där S:t Larskyrkan lokaliserats.

Inne på gården/parkeringen grävdes 2009 (se Feldt & Hörfors 2009) ett schakt inför en fjärrvärmeledning från Borgmästaregatan i sydlig riktning in över gården för att ansluta till en huskropp längst in. I schaktets södra del påträffades kulturlager bevarade i fyra nivåer samt rester av en husgrund av torpargrundstyp. I den nordligaste delen observerades toppen på ett tegelvalv samt del av en källarvägg. Valvet och väggen bedömdes vara sentida.

År 2021 grävdes ett mindre schakt i gatan precis framför det nu aktuella exploateringsområdet (se Konsmar 2021). I det 1,25 m djupa schaktet observerades bara moderna fyllnadsmassor.

Syfte

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att förhindra att fornlämning skulle komma till skada i samband med arbetsföretaget, men om skada inte kunde undvikas skulle lämningen dokumenteras på vetenskapligt sätt.

Målgrupper för utredningen var främst Länsstyrelsen och Vasaparkens Fastighets AB, men undersökningen skulle även ur ett kunskapsperspektiv kunna vara av relevans för andra myndigheter, forskning och allmänhet.

Metod och dokumentation

Undersökningen genomfördes som en schaktningsövervakning i samband med att det aktuella arbetet utfördes. Schaktningsarbetet bedrevs medelst handkraft av exploatörens personal som skiktvis grävdes sig ner i etapper som utgick ifrån lagrens beskaffenhet. Schaktet dokumenterades genom beskrivning samt fotografering, som även inbegrep bildsekvenser avsedda för fotogrammetrisk behandling. Utifrån bildsekvenserna skapades sedan en 3D-modell av schaktet varifrån ortofotokomposit genererades (se Bilaga 1).

Inga analyser har utförts i samband med undersökningen. Inte heller tillvaratogs några föremål för magasinering.

Dokumentationsmaterial i form av datafiler och digitalt bildmaterial förvaras på Östergötlands museum.

Resultat

Schaktningsövervakningen inom kv Boklådan planerades att utföras i två separata faser. I en första fas skulle ett öst-västligt schakt grävas över innergården för en fjärrvärmeledning, varpå det huvudsakliga schaktningsarbetet inför huskroppen skulle utföras vid ett senare tillfälle.

Fjärrvärmeschakt 2020

Inför fjärrvärmeledningen i den första fasen grävdes under år 2020 ett ca 10 m² stort schakt inne på gården. Schaktdjupet uppgick till ca 0,8 m.



Figur 3. Hybridkarta med aktuella schakt markerade. Skala 1:200.

Direkt under asfalten och dess tunna underliggande bärlager av stenkross påträffades ett brunaktigt raseringslager med sten, grus, tegel, kalkbruk, ben, spik och glas. Lagret är sannolikt omrört då plast och asfaltsbitar kunde observeras i detsamma.

Under detta lager vidtog ett gråbrunt, lerigt lager. I detta lager fanns tegelkross och tegelbrockor, en hel del djurben, gott om kolbitar samt en del mindre

bitar av finkornigt gult kalkbruk. Östra delen hade ett betydligt större inslag av sten samt att närmast grannfastighetens mur fanns ett betydande inslag av bruk, möjligen ansamlad i ett frischakt till sagda mur.

Båda lagren representerar sannolikt något slags utjämningslager av rivningsmassor varav det övre torde vara synnerligt sentida emedan det undre torde vara som yngst från början av 1900-talet.



Figur 4. Västra delen av schaktet på för ledningen erforderat djup. Foto mot söder, Roger Lundgren, ÖM.



Figur 5. Östra delen av schacket på för ledningen erforderat djup. Foto mot öster, Roger Lundgren, ÖM.

Vid 2009 års undersökning (Feldt & Hörfors 2009) gjordes tolkningen att materialet kring skärningspunkten av det nu aktuella schaktet utgjordes av omblandade kulturlager. Något motsatsförhållande undersökningarna emellan synes inte nödvändigt då man 2009 hade en betydlig längre lagerprofil att utgå ifrån samt att den relativt stora störning som 2009 år schaktningsarbete medförde ännu inte uppstått.

Den öst-västliga fjärrvärmeledningen från 2020 års undersökning avsågs att sträckas mellan de båda

grannfastigheterna varför ett schakt i golvet på en befintlig huskropp hade tagits upp för att bereda plats för ledningen. Vid undersökningstillfället tillgängliggjordes detta schakt av exploatören. Detta schakt var ca 7 m² stort och uppnådde ett djup på 0,95 m under golvnivån. Botten av schaktet bestod av beigebrun siltig sand med spridda stenar med storlekar om ca 0,15 – 0,60 m. I schaktväggarna kunde kolbitar och -stänk samt murbruk observeras.



Figur 6. Inomhusschaktet. Foto mot norr, Roger Lundgren, ÖM.



Figur 7. Inomhusschaktet. Foto mot öster, Roger Lundgren, ÖM.

Husgrund 2022

Schaktningsarbetet inför huskroppens grundfundament kom att utföras utan antikvarisk medverkan. Enligt uppgift från exploitören bestod de upptagna (och bortförda) massorna huvudsakligen av sprängsten samt en del rivningstegel. Vid besiktning av schaktet 2022-09-15 befanns schaktet till stor del vara utfyllt med fyllnadsmassor i form av makadam. Schaktets botten kunde dock fortfarande ställvis skönjas närmast Borgmästargatan där markbundna block/berggrund tillfälligt fördröjt utfyllnaden i väntat på att blocken

skulle tas bort med hjälp av sk snigeldynamit. Utifrån de ej ännu utfyllda delarna av schaktet kunde konstateras att markytan inom huskroppens område generellt sett avschaktats ner till ett djup omkring ca 0,8 m, med undantag för området kring de markbundna blocken/berggrunden som schaktats något djupare, samt att markduk lagts i schaktbotten innan fyllning skett med stenkross. Även om begränsat med schaktbotten fanns tillgänglig gjordes bedömningen att byggherrens uppgifter om de borttagna massornas beskaffenhet sannolikt var fullt tillförlitlig.



Figur 8. Markytan med asfalt och bärlager för asfalt borttaget. Foto mot söder. Vasaparkens Fastighets AB.

Referenser

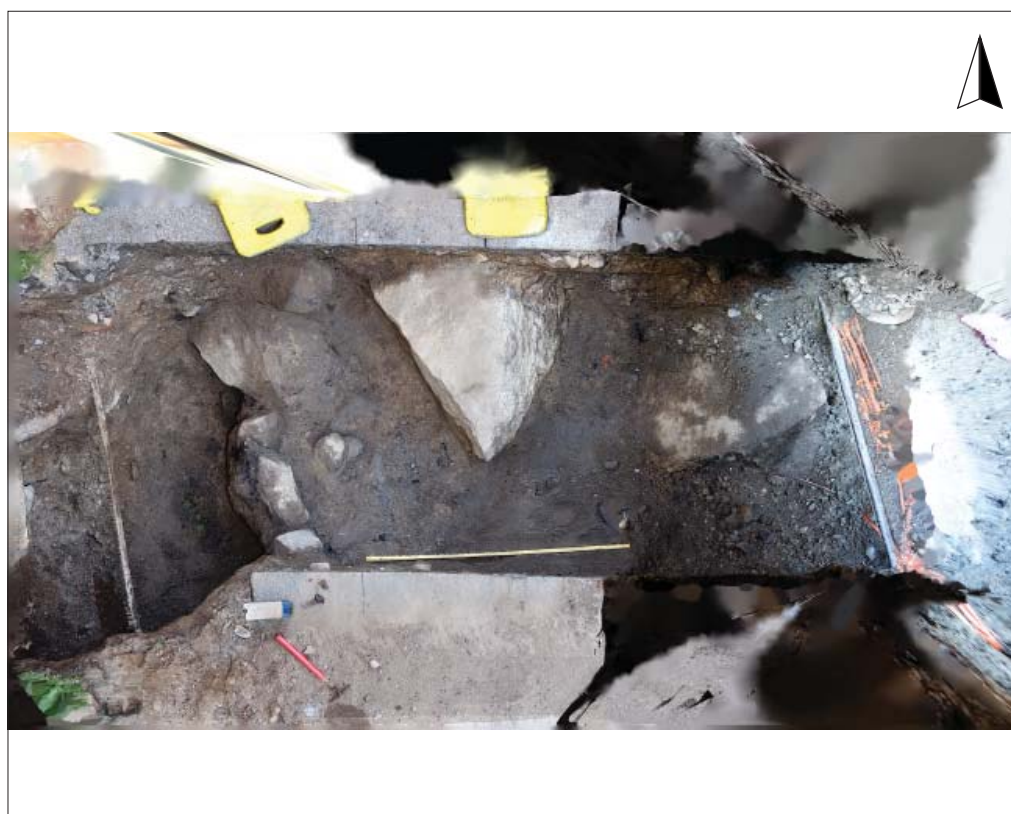
Feldt, A-C & Hörfors, O. 2009. *Medeltid mellan Stora Torget och S:t Larskyrkan – arkeologisk förundersökning*. I manus. Rapporter från Östergötlands museum.

Konsmar, A. 2021. *Borgmästaregatan – fjärrvärmeåtgärd in- till kvarteret Boklådan*. Arkeologerna, Statens historiska museer. Rapport 2021:147.

Bilaga 1. Ortofoton



Schakt inomhus.



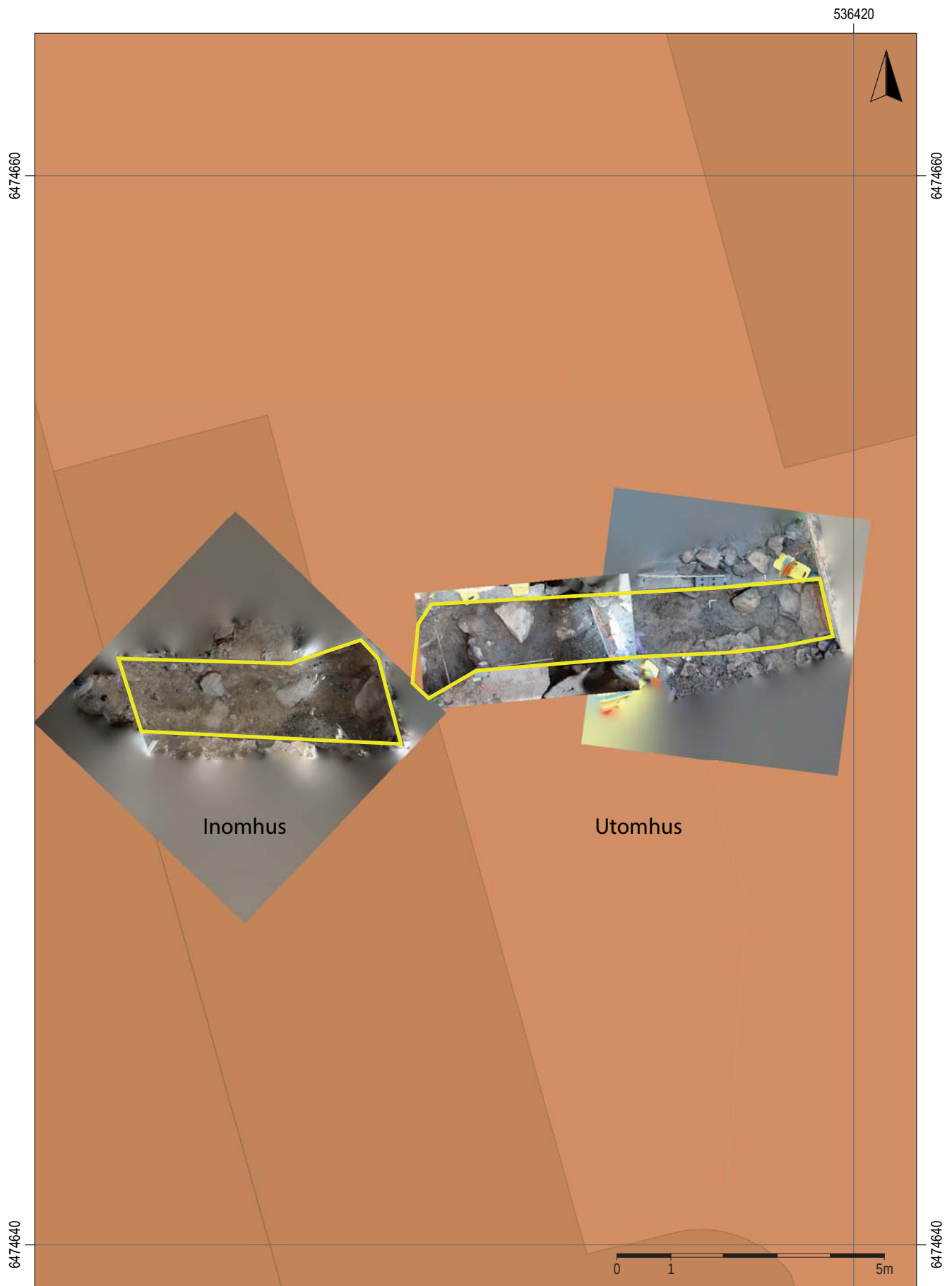
Schakt. Västra delen, nivå 1.



Schakt. Östra delen, nivå 1.



Schakt. Östra delen, nivå 3.



Utdrag ur Digitala fastighetskartan med schakten ortofotograferade. Skala 1:100.

Östergötlands museum utförde under hösten 2020 en arkeologisk schaktningsövervakning i kv Boklådan i centrala Linköping. Undersökningen genomfördes med anledning av ett flervåningshus skulle uppgöras på platsen och att viss urschaktning för grunden därmed behövde göras.

I ett schakt inne på gården påträffades ett modernare raseringslager liggandes ovanpå ett äldre, men sannolikt omrört, kulturlager.

ISSN 1403-9273

Rapport 2022:52